Slutversion | 2025-09-15
Översättning från ryska Mikael Nydahl

Olena Astasieva

Egoisten

MODERN – en äldre kvinna, i sjuttioårsåldern. När hon talar med sin dotter är rösten nästan alltid tyst och gnällig, hon ser konstant olycklig ut, går runt med ryggen en smula krökt. Bara ibland, när känslorna blir för starka, kan hon plötsligt börja skrika, närmast hysteriskt. Då blir hon som förbytt, som en helt annan person, och man kan känna hennes forna vrede och kraft i rösten.

DOTTERN – kvinna i femtioårsåldern, slank på gränsen till mager, ser intellektuell ut. Hon är fortfarande attraktiv för sin ålder. Hon talar alltid lugnt med sin mor, men nästan hela tiden känner man att hon egentligen är irriterad och tvungen att lägga band på sig. Detta suger musten ur henne och gör henne en smula apatisk annars.

EN VÄN – man i fyrtiofemårsåldern, alkoholist och narkoman, har en kortare fängelsevistelse bakom sig. Allt detta avspeglar sig i hans yttre. Han har ett översvallande sätt, men det är spelat, och avsett att dölja hans låga självuppskattning och osäkerhet. Är dock inte helt utan charm.

Scen 1

En liten etta med kök. Mitt i rummet står en dubbelsäng, bredvid den ett bord och en stor garderob. På väggen hänger en teve.

Modern och dottern är i rummet. Dottern håller på att packa upp sin resväska. I tur och ordning plockar hon upp sakerna ur väskan och lägger dem på sängen. Sedan tar hennes mor dem från sängen och lägger in dem i garderoben. Just nu håller hon på med dotterns trosor: hon tar upp ett par i taget och synar dem innan hon viker ihop dem och lägger i en prydlig liten hög på hyllan.

DOTTERN. Varför sa du inte att jag inte ens skulle få ett eget rum?

MODERN. Du kan ta sängen så sover jag på golvet. Jag klarar mig, ingen fara.

DOTTERN. På telefon sa du att jag skulle få ett eget rum.

MODERN. Du slipper bomberna i alla fall.

DOTTERN. Om du hade sagt att jag inte ens skulle få ett eget rum hade jag åkt till nåt annat land. I Irland får man niohundra euro i bidrag. I Tyskland får alla flyktingar en egen lägenhet.

MODERN. Försök inte. Ingen delar ut lägenheter till höger och vänster sådär.

DOTTERN. Det gör dom visst, mamma! Alla jag känner har fått en egen lägenhet! Var ska jag bo här?

MODERN. I det här rummet. Du kan sova i min säng. Så sover jag på golvet. Eller så kan jag sova ute i hallen, på mattan vid ytterdörren. Är det det du vill kanske? Eller vill du kanske köra ut mig ur lägenheten helt och hållet?! Du hinner knappt komma innanför dörren innan du vill kasta ut mig på gatan! Vid min ålder!!

DOTTERN. Du skulle inte ha ljugit bara.

MODERN. Om jag hade sagt som det var hade du inte kommit hit alls. Jag ville inte att du skulle åka till Irland. Det är så långt borta… Vad skulle det ha blivit av dig där alldeles ensam? (*I mycket ömklig ton.*) Hur skulle jag kunna låta bli att hjälpa min egen doter, nu när det är krig och allt?[1] Nej, här får du kanske inga bidrag, och lägenheten är liten, men i gengäld får vi vara tillsammans. Jag har stekt plättar, kommer du ihåg, precis som när du var liten? När du var barn tjatade du hela tiden: ”Mamma, kan du steka plättar till mig…”

DOTTERN. Jag kan inte äta plättar, dom är för feta, jag mår illa efteråt.

MODERN. Dom är jättegoda. Med honung. Eller sylt. Om du vill kan jag öppna en burk plommonsylt?

DOTTERN. Det är den värsta sylten jag vet. Det har det alltid varit.

Modern tiger förnärmat.

[1] En av få ukrainismer i moderns tal: hon säger *dotsia* istället för *dotj*. Har här blivit doter istället för dotter. Men det kan man både ha och mista. (Ö.a.)

DOTTERN. Äsch, kom så går vi ut i köket då. Ett par plättar får jag nog ner.

Scen 2

Ute i köket. Dottern sitter till bords och äter, hennes mor sitter mitt emot och ser på.

MODERN. Vilken njutning det är att sitta och se på medan du äter.

DOTTERN. Varför äter inte du?

MODERN. Jag vill inte. Allt jag behöver här i livet är att sitta här och se på medan du äter. Jag har kokat soppa också, med frikadeller, din favorit, vill du ha lite?

DOTTERN. Jag är redan mätt.

MODERN. Nånting till ska du väl ha. Du som är så mager. Jag har ost, smör, korvar, plättar, honung, oliver, tomater, gurkor, bullar… Och dom här kringlorna är jättegoda. Och här har du nybakt bröd.

DOTTERN. I Cherson köade folk efter bröd. När kriget började var brödet det första som försvann från affärerna. Jag gick utan bröd en hel vecka, för jag ville inte stå i dom där köerna. Sen en dag när jag kom ut ur trappuppgången kom en kvinna gående mot mig med ett bröd i händerna. Alldeles nybakat. Som det doftade! Jag blev så sugen!

MODERN (*skjuter fram brödet mot henne*). Ja, jag läste om allt det där på Facebook. Hur du satt där under bomberna, det är förfärligt. Stackars dig. Jag har inte varit i Ukraina på tjugofem år, men när kriget startade så började jag drömma om allt det där. Explosioner, granater. Det är bra att du åkte din väg.

DOTTERN. Hur kunde du läsa mig? Jag trodde att jag hade dolt min profil för alla utom mina vänner.

MODERN. Så jag är inte din vän alltså? Jag förstår inte. Får en mor inte läsa sin egen dotter längre? Jag ville veta vad som hände med dig. Du berättar ju ingenting om dig själv. Andras barn ringer varje dag, men det skulle aldrig du göra. Du har aldrig kommit och hälsat på, alltid haft fullt upp med annat. Om det inte hade varit för kriget hade vi säkert aldrig träffats igen. Du kanske inte ens hade kommit på min begravning!

DOTTERN. Du hade ju kunnat komma och hälsa på mig också.

MODERN. Först fick jag inga pengar till att åka av Peter.[2] Det var han för snål för. ”Ukraina hit och Ukraina dit, vad ska du där att göra”, sa han. Och nu har jag gått och blivit gammal och skröplig och skulle aldrig orka med alla flygresorna. Och så nu kriget ovanpå allt. Jag är så glad att du är här!

[2] Peter är uppenbarligen engelsman eller amerikanare, att döma av uttalet: *Piter*. (Ö.a.)

Hon reser sig, går fram till sin dotter och vill ge henne en kram. Dottern drar sig undan.

MODERN. Så där gjorde du jämt när du var liten också. Som om du var nåt vilt litet djur. Varken krama eller pussa dig fick man, du knuffade undan mig.

DOTTERN. Så lät det inte förr. Minns du? Förr sa du alltid att du inte pussade eller kramade mig för att du hade läst i nån tidning att man inte skulle krama barn.

MODERN. På den tiden var det så man tänkte. Jag minns en artikel i ”Skolan och familjen” där det stod att man inte skulle krama barnen och inte pussa dom eller säga att man älskade dom. För att man inte skulle skämma bort dom. Jag trodde på det. Jag brukade vänta tills du somnade, sen smög jag fram och pussade dig försiktigt. Men när dom sen började visa utländska filmer på teve blev jag fullkomligt paff. Där sa mammorna ”Jag älskar dig!” hela tiden till sina barn. Medan vi hade fått lära oss att det var förbjudet.

DOTTERN. Så därför tål jag fortfarande inte när nån rör vid mig.

MODERN. Som om det var mitt fel! Hör du inte vad jag säger, du har alltid varit sån.

DOTTERN. Nåja, jag behöver sova, jag är trött, jag har varit på resande fot i två dygn. Var kan jag sova nånstans?

MODERN. Sängen är bred, på nåt sätt får vi säkert plats.

DOTTERN. Jag bäddar hellre åt mig på golvet. Men jag kan inte leva så här nån längre tid. Jag kommer inte att stanna kvar. Jag tänker skaffa mig ett biometriskt pass och flytta nån annanstans.

MODERN. När du var liten och jag skulle gå nånstans sa du alltid: ”Mamma, jag längtar redan efter dig!” Nu är det min tur. Du har inte åkt än, men jag har redan börjat sakna dig.

Scen 3

Mor och dotter är ute på promenad. De går varv efter varv på en stig i en park.

MODERN. Som jag drömde om att du skulle komma hit så att vi kunde gå på promenad tillsammans. Jag är så ensam här. Varje gång jag tar en promenad går jag där och sväljer tårarna. Alla andra går ut med sina familjer, med sina barn. Sån är seden här, man går ut hela familjen tillsammans. Folk har picknick i gräset: mamma, barn, mormor, barnbarn.

DOTTERN. Var är deras män då?

MODERN. Männen tillbringar sin fritid för sig, sån är seden här. När Peter var i livet brukade han inte gå ut särskilt ofta med mig heller. Dagarna i ända satt han nånstans med sina vänner och kom inte hem förrän på kvällen. Och jag hade ju suttit hemma hela dagen, så då sa jag till honom, ”Ska vi gå

ut?", men nejdå, det orkade han inte! Men ibland lyckades jag faktiskt lura ut honom. Nu sitter jag ensam jämt och ständigt.

DOTTERN. Inte nu längre. Titta, nu är vi ju ute och promenerar tillsammans, din dröm har slagit in.

MODERN. Du flyttar säkert förr eller senare… Fast tänk om du skulle stanna?

DOTTERN. Vad har jag för framtidsutsikter här? Jag får inga bidrag. Arbeta kan jag inte, för jag kan inte språket. Och det finns nästan inga ukrainska flyktingar finns här, så jag har ingen att umgås med.

MODERN. Det där sista är har du helt rätt i! På tjugofem års tid har jag inte lyckats skaffa mig en enda väninna ur lokalbefolkningen. Jag umgicks bara med Peter. Och nu när han är död har jag ingen att prata med. Annat än på telefon. Och då måste jag ringa upp själv, för det är ingen som ringer till mig.

DOTTERN. Så är det för alla. Det är alltid jag som får ringa upp också.

MODERN. Det finns bara en utväg för dig. Skaffa dig en man. Som jag gjorde.

DOTTERN. Fast vem vill ha en femtioåring som mig?

MODERN. Jag gifte mig vid femtio, då kan du också. Försök inte hitta nån som är yngre bara, håll utkik efter nån gubbe istället, sisådär tjugo år äldre.

DOTTERN. Vad är poängen med att gifta sig med nån som snart kommer att dö?

MODERN. För när han dör kan du leva på hans pension. Titta på mig bara. Jag lever riktigt gott på Peters.

DOTTERN. Du hade ren tur bara med Peter.

MODERN (*höjer rösten, ilsket*). Jaså, ren tur? Jag hade bara ren tur?! Vad är det du står och säger? Om du bara visste vad jag fick stå ut med från hans sida! Du kan inte föreställa dig hur han var att leva med! Han gömde pengarna för mig. Jag fick inte ens pengar att handla mat för, han handlade hellre själv! Och om han nån gång gav mig nåt så krävde han att jag skulle redovisa det till sista kopek! Han kontrollerade mina kvitton! Han var rädd att jag skulle rymma min väg om jag hade egna pengar.

DOTTERN. Mamma, tyst, folk hör dig. Skrik inte.

MODERN (*tar ingen notis*). Och så fort han var missnöjd med nåt så började han skrika. Jag var rädd att han skulle slå mig. Enda skälet till att han inte gjorde det var att han var rädd att hamna i fängelse, lagarna är stränga på den punkten här. När han blev sur på mig för nåt kunde det gå veckor utan att han pratade med mig. Jag kröp nästan på mina bara knän för honom och bad honom att förlåta mig. Men han svarade bara att om det inte passade så kunde jag packa mig tillbaka till mitt Ukraina och leva där på femti dollar i pension! Ren tur!! Om du bara visste hur mycket skit jag fick ta med honom!!!

DOTTERN. Så nu tycker du det är min tur att ta skit…?

Modern tar sig för hjärtat och sätter sig på en bänk.

DOTTERN. Är det något som är fel?

MODERN. Ge mig min hjärtmedicin, här, i handväskan, … (*Hon tar sina piller.*) Det är ingen fara, det går snart över.

Mor och dotter sitter på bänken, de säger inget.

Dotterns första dröm

Jag är på väg tillbaka till Cherson i en överfylld buss. Då är det någon som ringer till mig och berättar att mamma är död. Jag kommer fram till Cherson och går runt i stan, gatorna är helt folktomma. Jag förstår att alla är döda utom jag. Jag är ensam kvar i den här staden, ensam kvar på den här planeten, ensam i hela universum. Jag börjar gråta häftigt och kan inte sluta. Jag vaknar i tårar.

Scen 4

Köket. Mor och dotter lagar en festmåltid.

Modern står vid spisen och steker färsbiffar, dottern sitter vid bordet och skär grönsaker till en sallad.

DOTTERN. Varför lagar vi så mycket? Det blir bara vi två. Vi får inga gäster. Det hade varit bättre att gå på nåt café och ta en bakelse och en kopp te.

MODERN. För att jag vill laga nåt gott till dig. Som jag har saknat att laga mat! Innan brukade jag laga mat till Peter, han älskade att äta. Och medan jag stod där vid spisen tänkte jag i mitt stilla sinne, undrar just hur min doter har det, vad äter hon? Och nu är det jag som lagar mat till dig, och det är en lisa för själen! Det var det banne mig inte när jag lagade mat till honom.

DOTTERN. Jag förstår inte hur det kan vara en lisa för själen att stå vid spisen timme in och timme ut.

MODERN. Ståendet sköter jag själv, vill du inte så slipper du.

DOTTERN. Jag hjälper gärna till.

MODERN. Då måste du skala tomaterna först bara. Skär inte dem med skalet kvar.

DOTTERN. Okej.

MODERN. Och skär dem inte i så stora bitar.

DOTTERN. Okej.

MODERN. Och skiva upp lite mer bröd.

Dottern tar brödet och börjar skiva det.

MODERN. Håll det inte i handen när du skär, använd skärbrädan! Den står där borta. Och skivorna ska vara tunnare. Och ta en annan kniv, det där är ingen brödkniv.

Dottern tar en annan kniv, skär upp några skivor. Sedan går hon bort till vasken och börjar diska.

MODERN. Ojdå, så mycket diskmedel du trycker ut! Slösa inte så där! Häll det på disksvampen och inte direkt på disken.

DOTTERN (*irriterat*). Mamma!!!

MODERN. Vad sa jag nu som var fel då? Man får visst inte säga nånting numera.

Scen 5

Mor och dotter sitter tillsammans vid ett festdukat bord.

MODERN. Grattis på femtioårsdagen, min käraste dotter! Måtte alla dina drömmar ska gå i uppfyllelse! Allt som du kan drömma om!

DOTTERN. Jag drömmer om att Ukraina ska segra.

MODERN. Och vad kommer du att ha för glädje av det? Hur det än går kommer det aldrig att bli bra i Cherson igen. Vad ska du göra där efter kriget? Leva bland ruinerna? Dröm om nånting som är bra för dig själv istället, gör upp planer! På hur du ska leva här till exempel…

DOTTERN. Jag har inga planer. Vad då för planer, mamma, vad är det för prat? Hela mitt liv är förstört. Jag har ingenting kvar, varken vänner eller arbete… Biblioteket där jag arbetade har blivit bombat. Lägenheten lär vara hel fortfarande, men hur ska jag veta att inte den blir bombad den också innan kriget tar slut.

MODERN. Precis så var det för mig också när jag var ungefär lika gammal som du, och jag klarade mig bra iallafall. Perestrojkan, nittiotalet, ingen hade nåt arbete, inflation, ingen hade några pengar. Och då sa Lidka, ”Kom så ställer vi oss och säljer på marknaden. Alla andra gör det, då kan vi också!” Men jag hade ju aldrig sålt nåt! Jag hade arbetat på fabrik hela livet. Förskott och löning varje månad, säkert som en klocka. Och nu skulle vi stå på marknaden och sälja! Släpa kollin, dra kärran

full med varor till marknaden vareviga morgon. Tänk om jag inte lyckades sälja nåt? Men jag hade skulder. Och ett barn att mätta. Nerverna kraschade helt. Som jag skrek på dig varje dag när jag kom hem från marknaden.

DOTTERN. Det minns jag. Jag var rädd för dig. Du hann knappt över tröskeln innan du började skälla på mig. ”Varför har du inte diskat?! Varför har du inte lagat mat?!”

MODERN. Ja, du var så rädd.

DOTTERN. Jag är fortfarande rädd för dig. Varje gång jag hör dina steg utanför ytterdörren rycker jag till, precis som när jag var liten. Jag tänker att nu kommer hon in och börjar skrika. ”Varför gör du ingenting? Sitter där med dina böcker igen! Gå och diska istället!”

MODERN. Skrek jag verkligen så där på dig? Försök inte. Du hade kunnat komma på nåt bra minne istället, men nejdå! Var jag verkligen en så dålig mamma?

DOTTERN. Jag säger inte att du är en dålig mor. Du gjorde så gott du kunde. Det är som dom säger, alla behandlar sina barn som dom själva har blivit behandlade.

MODERN. Inte riktigt. Min mamma, din mormor, slog mig aldrig till exempel.

DOTTERN. Vad menar du, slog du mig?

MODERN. Minns du verkligen inte det?

DOTTERN. Nej. Av nån anledning minns jag det inte alls. Jag har förmodligen förträngt det. Då begriper jag varför jag är så rädd för dig. Klart man är rädd för nån som har slagit en.

MODERN. Fast slå och slå förresten. När du säger det på det sättet så låter det som om jag misshandlade dig! Du fick bara lite dask ibland. Kommer du ihåg att du gömde mitt skärp en gång? Du trodde att om du gjorde det så skulle jag inte ge dig smisk nåt mer. Som jag skrattade!

DOTTERN. Varför slog du mig, mamma?

MODERN. Vad vet jag. Jag minns inte längre. Förmodligen för att du var olydig. För att du inte hade diskat till exempel. Eller för att du inte hade dammsugit. Eller tvättat tvätten. Eller nåt annat sånt.

DOTTERN. Det är lustigt, i vanliga fall får man stryk för att man har gjort nånting fel. Men du slog mig för allt som jag *inte* hade gjort.

MODERN. Värst vad du har hakat upp dig, slog och slog och slog! Lite smisk i rumpan ibland, det var allt. Jag minns en gång när jag tänkte ge dig stryk när du var tolv, du la dig på sängen och började sprattla med både händer och fötter så att jag inte skulle få tag i dig. Plötsligt tyckte jag det var så komiskt alltsammans. Jag började skratta, släppte skärpet och gick. Efter den gången slog jag dig aldrig mer.

DOTTERN. Pappa då? Brukade pappa också slå mig?

MODERN. Dumheter! Pappa krökte inte ett hår på dig. En enda gång daskade han till dig i huvet med en sked när du inte ville äta upp din soppa. Men då pratade jag med honom, du skulle bara våga, sa jag.

DOTTERN. Jag tror jag minns det där vagt. En röst som säger: ”Slå henne inte i huvet bara! Då blir hon en idiot.” Mamma, det blev jag också!

MODERN. Dumheter. Du som är så klok och vacker.

DOTTERN. Varför sa du aldrig det när jag var liten? Du sa alltid att jag var alldeles för tanig. Att jag måste ha vida byxor och långa kjolar för att gömma mina spinkiga armar och ben. Jag tyckte jag var alldeles vanskapt. Jag som hade en så vacker figur, mamma!

MODERN. Du har fortfarande en vacker figur. Det är inte alla som ser så bra ut i din ålder! När vi var ute och gick igår var det en man som inte kunde sluta stirra på dig… Han höll på att vrida nacken ur led! Varför jag inte sa det tidigare? Jag vet faktiskt inte. Av nån anledning har jag alltid haft lätt för att ge andra människor komplimanger, men svårt att ge dem till dig. Det var så dom uppfostrade oss i Sovjetunionen: ”Ö är den sista bokstaven i alfabetet.[3] Man ska inte berömma barn, för då blir dom egoister när dom blir stora.”

DOTTERN. Jag blev en egoist iallafall.

MODERN. Skulle du vara en egoist! Du min älskade lilla doter. Som har födelsedag idag! Jag har till och med en present till dig. (*Plockar fram en present.*) Grattis på födelsedan!

DOTTERN. Vad är det här för nåt?

MODERN. En blodtrycksmätare. Det är bra att ha i din ålder. Så klen som din hälsa är.

DOTTERN. Tack. (*Ironiskt.*) Ja, det var en riktigt bra femtioårspresent.

Hon tar blodtrycksmätaren, spänner den om armen och börjar mäta. Precis då hörs dånet av ett flygplan som flyger förbi utanför fönstret. Dottern rusar upp och slår armarna om huvudet. Hon gömmer sig under bordet.

MODERN. Vad är det med dig min vän? Blev du rädd? Var inte det, det där är bara vår festival. Vi har en stridsplansuppvisning varje år. Jag har bara glömt bort att berätta. Var inte rädd.

DOTTERN. Jag trodde att dom skulle börja bomba.

Moderns första dröm

Jag drömmer att jag står i köket och lagar mat, men jag hinner inte bli klar innan det börjar knacka och ringa på dörren. Jag vet att det är till mig, det är mina hungriga barn som står där utanför. Jag måste hålla hela skocken mätt, annars kommer de att dö av svält, men jag kan inte. Jag har inte hunnit laga någonting i tid, jag är försenad, jag snor runt, jag vill öppna för dem men vågar inte.

[3] Oöversättlig ordlek: den sista bokstaven i det ryska alfabetet är ”я”, som också bildar ordet ”jag”. (Ö.a.)

Scen 6

Dottern ligger på sängen med näsan i laptoppen. Med hög röst delar hon med sig av informationen som hon hittar. Modern står vid en strykbräda och stryker tvätt.

DOTTERN. I Irland får man tvåhundra euro i veckan i bidrag. Och man får bo på hotell. Familjer på fyra personer får egna modulhus. Gratis!

MODERN. Jag fick ingenting gratis när jag kom hit. Jag fick hyra en lägenhet tillsammans med fem andra utvandrade ukrainare.

DOTTERN. Gifta par och par med barn får ett eget rum på hotellet.

MODERN. Det var verkligen ingen dans på rosor! I Cherson hade jag haft en egen lägenhet, jag var van att rå om mig själv. Och nu hann jag knappt in i duschen innan Lidka stod där utanför dörren och skrek på mig att hoppa ut igen, för vi måste spara på vattnet! Förresten var det hon som hade släpat med mig hit. Jag hade aldrig vågat flytta nånstans på egen hand. Men jag var skyldig henne pengar, min business hade kånkat och jag kunde inte betala tillbaka. Jag var så illa tvungen att åka.

DOTTERN. Ensamstående kvinnor utan make och barn får dela rum med fem eller till och med tio andra. På ett vandringshem.

MODERN. En av mina rumskamrater, Ritka, skulle alltid spara på uppvärmningen. Det var fruktansvärt kallt i rummet, och jag med min blåskatarr! Så fort jag slog på värmen slog hon av den igen. Som vi grälade!

DOTTERN. I Nederländerna är bostadsbristen så stor att flyktingar får bo i fängelser.

MODERN. Hela dan var jag på fötter, från morgon till kväll, tolv timmar vareviga dag. På den här fabriken. Och så kommer man hem och vill lägga sig och vila lite, men då har Ritka stängt av värmen förstås. Rummet är som en frysbox, men det rör inte henne i ryggen. Hon var moldavier. En sån där slug en. Ful som stryk också.

DOTTERN. I Tyskland får man bidrag, men man måste bo i läger. Jag läste ett inlägg av en tjej som bodde i ett sånt där flyktingläger. Man har vakter som trampar en i hälarna dygnet runt, man kan inte ens gå på toaletten utan att dom följer med. Övervakningskameror överallt, till och med i duschen. Och så fick dom nån hemsk tysk mat att äta, nån sorts pudding. Hon bestämde sig för att hungerstrejka som protest. Då kom det tyska psykologer till henne och frågade: ”Händer det att ni har självmordstankar?” Hon svarade: ”Inte innan ni kom hit…” Man kan förstås alltid hyra nånting själv, men hur ska man kunna hitta nåt när man inte talar språket?

MODERN (*kvar i sina minnen*). Jag talade inte språket, jag begrep aldrig vad som pågick runtom mig. Jag jobbade tillsammans med några killar, och ibland sa dom nånting till mig, och när jag inte fattade vad dom sa började dom skratta!

DOTTERN. I Norge hamnar man på nåt slags förläggning, och man får bidrag, men det är kallt där, och jag har blåskatarr. Nåt eget boende är det inte tal om, bara en stor lägenhet med gemensamt kök.

MODERN. Å vad jag hatar det här strykandet, jag är utled på det! Ont i ryggen har jag också. Jag orkar inte med nånting längre.

DOTTERN (*motvilligt*). Ska jag hjälpa dig?

MODERN. Behövs inte, jag reder mig själv. Vila du.

DOTTERN (*återvänder till laptoppen*). I Spanien är det varmt, men där får man bara bidrag ett par månader, och ingen bostad. Där måste man jobba. Jag skulle på sin höjd kunna skura toaletter där.

MODERN. Jag minns hur Lidka sa till mig: ”Hur kommer det sig att du aldrig gör nåt? Du diskar aldrig efter dig, sopar aldrig golvet i köket! Och vem ska skura toaletten efter dig? Här finns ingen som kan passa upp dig!” Och jag som hade vant mig vid att du skötte hushållet hemma i Cherson, jag kunde lägga mig och vila så fort jag kom hem från jobbet. Jag hade gått och blivit lat.

DOTTERN. Konstigt. Som jag minns det sa du alltid att det var jag som var lat, att jag var ”latheten personifierad”.

MODERN (*skrattar*). Sa jag verkligen så? Det minns jag inte.

DOTTERN (*återvänder till laptoppen*). Kort sagt, mitt problem är att jag är ensam. Familjer får egna rum eller till och med hus, men ensamstående blir inhysta på nån förläggning där dom får dela rum med en massa främlingar. Bidrag får man där klimatet är kallt, men om klimatet är varmt får man ingenting.

MODERN. Bli kvar här då. Varför ska du prompt flytta? Klimatet är varmt här. Vi får säkert plats här i lägenheten båda två, allt är bättre än att behöva bo med främlingar.

DOTTERN. Och pengar då? Det finns inte en chans att jag får jobb som bibliotekarie här. Och skura toaletter kan jag inte, inte med min hälsa.

MODERN. Peters pension räcker till oss båda.

DOTTERN. Nej, jag kan inte, jag vill inte bli kvar här, jag flyttar. Bara inte just nu. Just nu orkar jag inte.

Dotterns andra dröm

Jag är tillbaka i Cherson. Jag går fram till mitt hus, sätter mig på bänken utanför och börjar leta efter nycklarna. Jag rotar igenom hela väskan, gräver i fickorna – inga nycklar. I förtvivlan går jag in i trappuppgången och ringer på på min egen lägenhet. En kvinna med ett barn öppnar dörren för mig, det är de som bor här nu. Jag vet inte vem de är. Jag är hemlös.

Scen 7

Dottern sitter ensam i rummet med laptoppen uppslagen, mitt uppe i ett videosamtal med sin vän.

VÄNNEN. Hur går det, hur är läget, pyret? Berätta.

DOTTERN. Jag kan inte prata särskilt länge, hon är jämt hemma. Hon har inga vänner här, inte en enda. Så hon sitter hemma jämt. Nu har hon gått ner till marknaden, det var med nöd och näppe jag slapp följa med.

VÄNNEN. Kom hit till mig istället, vad är problemet? Jag väntar på dig.

DOTTERN. Så kriget är slut alltså?

VÄNNEN. Äsch, det är så gott som lugnt här. Nån gång varannan vecka kommer det en raket flygande, det är allt. I natt hörde jag i och för sig en drönare som surrade alldeles utanför fönstret, jag blev värsta skakis. Men sen försvann den, och så var det med det.

DOTTERN. Och sirenerna?

VÄNNEN. Jo, sirenerna tjuter, det är inte nåt att göra åt. Man vänjer sig. Jag har tänkt ut en grej, hör på här. Så fort du kommer hit så går vi och gifter oss. Jag tar ditt efternamn. Och skaffar nytt pass. Och sen, häpp, sen är jag ren! För jag har ett par åtal hängande över mig, på mitt gamla efternamn … Som pajar mitt rykte, ha-ha.

DOTTERN. Jag har inga planer på att gifta mig. Fattas bara. Och jag kommer knappast den närmaste tiden.

VÄNNEN. Säjer du det, pyret. Det här hade jag inte väntat mig av dig… Och vår kärlek då? Jag väntar på dig ju. Jag har skaffat lägenhet i Kyjiv, köpt en soffa. Alltså nästan. Det var nån som hade kastat ut den, så jag bar hem den. Den är schysst, nästan helt ny. Jag har inte druckit på ett helt år, inte sen jag muckade från kåken och började min behandling, inte en droppe.

DOTTERN. Och haschet då?

VÄNNEN. Gräset, min älskling, det är heligt. Det är inte förhandlingsbart. Och så mycket röker jag ju inte. En joint till helgen kanske, det är allt. Inbilla dig inget, kom hit bara. Du har ju lovat.

DOTTERN. Jag har lovat att komma när kriget tar slut. Och det har det inte gjort än. Och hur hade du tänkt dig att det skulle funka förresten? Jag kommer tillbaka och så flyttar vi ihop med en gång?

VÄNNEN. Så klart vi flyttar ihop pyret, det kommer att bli hur bra som helst. Jobb har jag, så jag kommer snart på fötter. Sen köper vi en bil.

DOTTERN. Vad då bil, du är ju alltid hög.

VÄNNEN. Vad taskig du är, pyret! Jag har faktiskt inte rökt på på en hel vecka. Förra gången blev jag så hög att jag låg som en klubbad säl hela dan sen. Jag har gått och blivit gammal. När allt kommer omkring så har jag rökt sen jag var femton, och man blir ju inte yngre precis. Det är bara du som blir bättre och bättre för varje år som går, som ett gammalt vin.

DOTTERN. Jag blir också äldre. Jag är äldre än du.

VÄNNEN. Nej, du är evigt ung. Tiden rår inte på dig. Du min älskade, du är den snyggaste och smartaste kvinna jag känner. Jag avgudar dig. Och jag är inte rädd för att säga det rakt ut – jag ääälskar dig… Kom hit.

DOTTERN. Tänk om jag kommer och så blir du inkallad. Vad gör jag då?

VÄNNEN. Som om dom var intresserade av mig! Dom kollade mig härom dan förresten… I lördags, kan du tänka va, satt jag på ett av fiken på Darnytsia-stationen, och då bara – häpp. En vit mazda svänger upp och ut hoppar tre killar. Och går rakt fram till mig. ”Era dokument, tack! Får vi be er att följa med, ni måste förnya era uppgifter på rekryteringskontoret.” Och så raka vägen till kommissionen. Och doktorn, hon börjar med en gång: ”Vad är du så nervig för?” ”Jag är inte nervig”, svarar jag, ”jag behöver bara ta mina tabletter.” ”Vad då för tabletter?” frågar hon, och då trycker jag intyget i näven på henne, tur att jag hade det med mig. Då vänder hon sig till rekryteringskillarna: ”Vem är det ni har släpat hit?” Och dom bara: ”Pys, grabben!”

DOTTERN. Vad var det för ett intyg?

VÄNNEN. Jag har skaffat ett.

DOTTERN. Vad då för ett?

VÄNNEN. Metadonbehandling.

DOTTERN. Det har du inte berättat.

VÄNNEN. Kanske jag inte har. Men nu har jag det. Det har sina fördelar att vara narkoman här i världen, pyret. Inte ens armén vill ha en.

DOTTERN. Så nu har du frisedel alltså? Då kanske du också borde lämna Ukraina? Vi kan åka till Europa tillsammans. Det är tufft att vara ensam där, man hamnar på nån förläggning. Men är vi två så får vi en egen lägenhet.

VÄNNEN. Nej du, min sköna, inte fick jag nån frisedel. Iväg med dig, grabben, det var allt. Så kom hit du istället.

DOTTERN. Mamma är tillbaka, hejdå!

VÄNNEN. Puss och kram då, över hela dig…

Modern kommer in i lägenheten med en stor shoppingväska på hjul.

MODERN. Å så trött jag är…

DOTTERN. Men varför har du köpt så himla mycket mat, vi är ju bara två?

MODERN. Hjälp mig att packa upp är du snäll.

Mor och dotter hjälps åt att packa upp maten ute i köket.

MODERN. Allt som ligger i dom färgade plastpåsarna ska packas om i vita istället.

DOTTERN. Varför det? Varför kan inte maten få ligga kvar i dom färgade påsarna?

MODERN. För att jag tycker att den får nån sorts konstig kemisk lukt av dom. Det får den inte i dom vita.

DOTTERN. Dom luktar ingenting. Det är bara du som älskar att hitta på jobb åt dig själv.

Ändå gör dottern som hon blivit ombedd. Under resten av samtalet packar mor och dotter upp ost, smör, grönsaker, bröd och så vidare ur de färgade påsarna och lägger dem i vita istället.

MODERN. Pratade du med nån när jag kom in? Jag hörde en röst.

DOTTERN. Ingen särskild. (*Hon ljuger.*) Det var pappa som ringde.

MODERN. Hur är det med honom då?

DOTTERN. Helt okej. Han sitter i Cherson och blir bombad och säger att allt är bara bra. Han tänker inte åka någonstans.

MODERN. Jag tycker det är konstigt att du och han har kontakt överhuvudtaget.

DOTTERN. Varför det?

MODERN. Så illa som han gjorde dig när du var liten.

DOTTERN. Du sa ju själv att han aldrig slog mig.

MODERN. Nej, slog dig gjorde han naturligtvis inte. Men han kom alltid hem full, med massa kompisar i släptåg, tjo och tjim, fyllegräl och slagsmål. Så du brukade låsa in dig på rummet, du var rädd för honom. Och sen klagade du inför mig.

DOTTERN. Det minns jag ingenting av.

MODERN. Kanske lika bra det.

DOTTERN. En enda gång minns jag att jag blev arg på honom. Han hade köpt en bok, ”Kung Matteus den förste” hette den. Och jag brukade läsa den, jag tyckte så mycket om den! Så en dag när jag kom hem från skolan var boken borta. Då hade pappa sålt den för att få pengar till sprit.

MODERN. Typiskt honom. Han kunde sälja vadsomhelst för att få sprit! Teven, bandspelaren… Så fort han köpte nån ny pryl sålde han den igen och söp upp pengarna. Jag vet inte hur många gånger vi bråkade om det.

DOTTERN. Så där höll ni på hela min barndom, skrik och bråk, skrik och bråk.

MODERN. En gång när du var liten kom du och frågade mig: ”Mamma, varför skäller du på pappa? Han är ju snäll…”

DOTTERN. Jag tyckte synd om honom. Jag var en snäll flicka.

MODERN. Du förstod inte vad som pågick, du såg bara att jag skällde på honom, men förstod inte varför. Du tyckte att jag var dum mot honom.

DOTTERN. Det är så konstigt, pappa var alkoholist, han söp upp våra pengar och våra saker, ändå är jag inte det minsta arg på honom. Jag minns nästan ingenting av allt han gjorde på den tiden. Däremot minns jag hur du skrek hela tiden, än på honom, än på mig.

MODERN. Samma gamla visa hela tiden! Jag är en dålig mor! Det stämmer som dom säger, att vad man än gör och hur man än beter sig så kommer ungarna att anklaga en efteråt.

DOTTERN. Mamma, jag anklagar dig inte, och jag är ingen unge. Jag är en vuxen femtioårig kvinna, jag har fått mina egna smällar i livet. Jag är praktiskt taget en gumma.

MODERN. För mig kommer du alltid att vara mitt barn.

DOTTERN. Säg inte så! Jag kommer alltid att vara din dotter, men inte ditt barn.

MODERN. Och stoppa inte ner dom färska kryddorna med en gång i påsarna, dom måste först ligga och lufttorka lite.

DOTTERN. Jag kommer hursomhelst att åka snart.

MODERN. Då kommer jag att sakna dig.

Dotterns tredje dröm

Samma rum, samma säng.

Dottern sitter på sängen, stödd mot en kudde. Bredvid henne ligger vännen, han har huvudet i hennes knä. Dottern stryker honom över huvudet, fingrar ömt på hans hår. Ibland böjer hon sig fram och trycker en kyss på hans mun.

När dottern och vännen pratar låter det som om dom tänkte högt, lugnt och utan affekt. Som om de pratade rakt ut i tomheten och inte med varandra.

DOTTERN. Jag förstår inte vad som drar mig så starkt till dig. Jag vet att du inte är bra för mig. Du är narkoman, alkoholist och kåkfarare. Jag har aldrig prövat på narkotika, jag dricker inte, jag röker inte ens cigaretter. Du och jag har egentligen ingenting att prata om. Men när jag hör din röst blir jag alldeles yr i huvudet. Dina ord får huden att knottra sig över hela kroppen. Benen viker sig och det är som om jag faller ner i en avgrund. Och jag förstår inte varför. Du är ju inte ens snygg. Jag har gått och förälskat mig i en knarkare utan tänder. (*Hon böjer sig fram och trycker en kyss på hans mun.*) Du är så olycklig… Du är förlorad. Jag tycker så synd om dig. (*Hon överöser honom med kyssar.*)

De byter plats, nu är det dottern som ligger med huvudet i vännens knä.

VÄNNEN. Jag vet att jag är rätt intetsägande, för att inte säga ful. En typisk knarkare. Jag har testat alla sorters narkotika. Efedrin, heroin, methamfetamin, opium, salter. Gräs är det som passar mig bäst av allt.

Jag föddes i ett litet samhälle som var fullt av knarkare. Alla injicerade eller drack. Farsan hade suttit inne två gånger. Det var bara morsan som hade nåt slags pretentioner, hon påminde om dig litegrann, läste böcker.

Ingen kvinna har nånsin varit intresserad av mig, och varför skulle dom!

Innan du fick syn på mig. Jag var i nionde himlen! Jag flög, mina fötter nuddade inte marken…

En så vacker och intelligent dam… Varför jag? Vad hade jag gjort för att förtjäna en sådan lycka? Jag kan inte få ut dig ur mitt huvud. Pyret… vad ska du med en sån som mig till? (*Han böjer sig fram och kysser henne på munnen.*) Jag vill ta hand om dig, pyssla om dig… Skämma bort dig. Det är bara lite skralt med pengar precis nu, men allt ordnar sig. Bara du kommer hit. Jag väntar.

Dottern och vännen börjar kyssas och kramas. Precis då kommer modern in i rummet. Dottern gömmer vännen under täcket. Modern håller fram ett litet lakan.

MODERN. Min doter, var är du? Kom till mig. Jag skulle så gärna vilja att du blev liten igen, så att jag kunde linda dig och bära dig i famnen överallt. Jag vill göra allt för dig. Jag älskar dig så!

När hon börjar gå fram mot sängen rusar dottern upp ur den. Modern börjar jaga henne runt sängen. Här avbryts sömnen och allt försänks i mörker.

Scen 8

Mor och dotter städar lägenheten.

Modern dammtorkar.

Dottern putsar den stora spegeln i rummet.

MODERN (*ser på spegeln, pekar*). Det är ränder kvar högst uppe, ser du?

DOTTERN. Jag har redan torkat av där, flera gånger.

MODERN. Du ska ta en mjuk trasa, varför gnuggar du med tidningspapper? Och du ska ha ättika i vattnet.

DOTTERN. Mamma! Jag vet väl själv hur man putsar en spegel. Jag har klarat mig bra hela livet fram till nu, men nu klarar jag mig inte utan dina ovärderliga råd, är det det du menar?

MODERN. Varför är du så lättretad? Jag får visst inte säga nånting längre. Du är säkert på väg in i klimakteriet. Var det längesen du hade mens? Jag tror inte att jag har sett några bindor i sophinken.

DOTTERN. Det har inte du med att göra.

MODERN. Har jag inte, du är ju mitt barn. Jag behöver veta vad det är med dig. Kanske kan jag till och med ge några goda råd. När man kommer in i menopausen ska man ta B12-vitamin. Folsyra är också nyttigt. Och D-vitamindroppar. Jag tror att jag har en liten flaska kvar. Under klimakteriet blir skelettet skört, jag lyckades gå och bryta armen och allt.

Hon bökar runt i skåpet, tar fram en liten flaska och räcker den till dottern.

DOTTERN. Jag behöver inga droppar!

MODERN. Jag minns vilka vallningar jag hade… Och nerverna förstås, ibland var det så jag darrade i hela kroppen. Får du värmevallningar ibland? Känns det som om det hettade i huvudet?

DOTTERN. Jag tål inte när folk frågar ut mig om hur jag känner mig. Jag hatar det. När du gör det känns det som om du försökte krypa in i min kropp, in under huden på mig. (*Hon ryser av vämjelse.*) Usch.

MODERN. Jag låter D-vitaminet ligga här, så kan du ta sen.

Hon tar fram hink och svabb för att tvätta golvet.

DOTTERN (*ser först på, sedan säger hon, liksom motvilligt*). Jag kan göra det. Det där är för tungt för dig.

MODERN. Behövs inte. Jag klarar mig själv!

Dottern försöker ta ifrån modern svabben, men modern vägrar att släppa den. Deras halvhjärtade brottning varar en kort stund, sedan vinner modern och börjar svabba golvet, pustande och stånkande.

DOTTERN. Jag orkar inte se på när du svabbar. Jag vet inte varför det känns så jobbigt.

MODERN. Överdriv inte. Du svabbade så det räcker som barn, nu är det min tur.

DOTTERN. Vet du vad, när jag var liten tyckte jag alltid att det var så smutsigt hemma hos oss. För det sa du att det var. Du sa att vi levde som grisar och att det såg ut som en svinstia och att du inte ens kunde bjuda hem folk för att du skämdes. Jag fick aldrig ta med mig kompisar hem, jag var tvungen att ljuga och säga att vi höll på att renovera hemma, att det var därför dom inte kunde följa med mig hem.

MODERN. Du hade visst det kompisar som hälsade på… Som den här, vad hette hon… Ira. Eller Katia?

DOTTERN. Men sen när jag blev större upptäckte jag att andras lägenheter var betydligt mindre städade. Och ingen tyckte det var nåt problem. Hemma hos oss var det alltid perfekt välstädat.

MODERN. Vad då perfekt städat, prat heller. Vår grannfru när jag var liten däremot, tant Nina, *hon* hade det perfekt städat. Jag minns hur jag fick komma in till henne en gång, det riktigt sken om allt! Och när man öppnade garderoben så låg kläderna där prydligt hopvikta i jämna rader! Då bestämde jag mig för att jag skulle ha det lika snyggt och prydligt hemma hos mig. Därför försökte jag vänja er vid renlighet.

DOTTERN. Jag avskyr att städa, lite smuts gör mig inget. Men jag mår dåligt av att titta på medan du svabbar golven. Jag känner mig skyldig för att jag bara tittar på medan du arbetar.

MODERN. Då kan du gå ut med soporna så länge.

DOTTERN. När jag hör ljudet av en dammsugare blir jag illa till mods, som om det närsomhelst skulle hända nånting dåligt. Det är säkert för att du brukade skälla på mig medan du städade när jag var liten. Kanske slog du mig till och med. Kroppen minns allt.

MODERN. Ett par gånger daskade jag kanske till dig, kan man verkligen kalla det för att slå? Men skällde på dig, det gjorde jag. Vilken chock jag fick när jag flyttade hit och märkte att mammor inte skäller på sina barn här! Inte ens om ungen sitter i en vattenpöl mitt ute på gatan och plaskar och har sig. Föräldrarna står bara bredvid och ser på. Och ler.

DOTTERN. Å andra sidan blir dom där ungarna normala människor när dom växer upp. Lyckliga.

MODERN. Så du menar att du är olycklig då?

DOTTERN. Ser jag lycklig ut kanske? Jag är femtio år. Jag har aldrig varit gift. Har varken familj eller barn.

MODERN. Och det är mitt fel det också? Du har ju alltid själv sagt att du varken vill ha barn eller äktenskap! Och nu är det mitt fel alltså! Jag som alltid har tjatat på dig att gifta dig!

DOTTERN. ”Gift dig, men aldrig med en alkoholist!” Det var vad du brukade säga.

MODERN. Jag ville bara inte att du skulle få samma liv som jag! Jag minns en gång när du var fem år gammal och jag sa åt dig att du aldrig skulle gifta dig med en man som dricker. Och du frågade: ”Men mamma, finns det män som inte dricker?” Jag trodde jag skulle börja gråta. ”Mamma, finns det män som inte dricker?”

DOTTERN. Men så visade det sig att det inte gör det.

MODERN. Din far söp redan ganska hårt när jag lärde känna honom. Men jag var förälskad! Jag ville varken se och eller lyssna på någon. Och jag blev gravid nästan med en gång. När du föddes söp han till och fortsatte flera dagar i sträck, hans vänner kom släpande med honom hem. Jag var så rädd att du skulle bli likadan när du blev stor. Dom säger ju att det går i arv. Men Gud förskonade oss.

DOTTERN. Det är inte så det funkar. Sönerna till supande fäder blir alkoholister, det är sant. Men döttrarna dricker inte. Dom tar efter sina mödrar och gifter sig med män som super.

MODERN. Men inte du.

DOTTERN. Jag bestämde mig för säkerhets skull för att inte gifta mig alls.

MODERN. Men du hade väl kunnat skaffa barn åtminstone! Så att jag hade fått ett barnbarn.

DOTTERN. Varför det?

MODERN. Vad då varför? För att ett barn är en stor glädje. En lycka.

DOTTERN. Är du själv så lycklig då? Jag kan inte minnas en enda gång när du log eller skrattade. När jag var liten gick du alltid runt och var missnöjd med nånting. Alltid sur och irriterad. Du skrattade aldrig, skämtade aldrig.

MODERN. Som om jag hade tid att skämta. Jag hade fullt upp med att hålla dig mätt. Jag släpade jämt runt på matpåsar, stod dagarna i ända ute i köket och lagade mat. För att inte tala om alla dom här inläggningarna. Sylter och kompotter. Saltgurka, konserverad aubergine, marinerade tomater. Inlagd zucchini. Aprikosmarmelad, hallonsylt, körsbär, plommon, persikor, vinbär. Körsbärskompott. Kvittenkompott, aprikoskompott. Allt för din skull, så att du inte skulle behöva gå hungrig.

DOTTERN. Åt jag verkligen sådär mycket?

MODERN. Inte alls! Du hade nästan aldrig nån aptit. Klen och mager var du. Jag fick stå och vakta dig för att du skulle äta upp din soppa. För här skulle det inte slängas nån mat! För i så fall hade jag ju stått och svettats helt i onödan där ute i köket!

DOTTERN. Jag läste en bok för ett tag sen. Det var några vetenskapsmän som hade gjort ett experiment med apor. Först gjorde dom två dockor. Två apmammor. Den ena mammadockan var mjuk och lurvig och varm. Och den andra var ett naket skelett av ståltråd. Kall och taggig. Men i handen på henne fäste dom en flaska med mjölk. Sen släppte dom in dom små apbarnen till dom här två dockorna. Vilken mamma tror du att dom små apungarna föredrog?

MODERN. Den med flaskan?

DOTTERN. Nej, den med päls.

MODERN. Vilket knäppt experiment. Alla måste ju äta. Päls är förstås mysigt, men hunger är inte att leka med. Förr eller senare hade ungarna kommit springande efter mjölken. Dom var väl mätta bara. Hur länge varade det där experimentet?

DOTTERN. Jag vet inte, minns inte. Och varför går du alltid runt med den där martyrminen? Den gör mig galen. Jag vill se dig glad, lycklig. Berätta om det lyckligaste minnet i ditt liv.

Modern sätter sig på sängen och tänker efter.

MODERN. Jo, nu minns jag en gång när din far och jag var nygifta, innan du föddes… En dag när han kom hem från jobbet hade han med sig en tistel till mig! Kan du tänka dig, han hade plockat en helt vanlig tistelblomma för att ge den till mig! Han är ju från Sibirien, och där växer det inga såna. Så när han fick syn på den på vägen hem tänkte han att vad är det där för en grann blomma som står där! Och så plockade han den till mig. Då sa jag till honom: ”Varför i hela friden ger du mig en tistel? Det är ju ett ogräs, det sticks!” Men då svarade han: ”Rosor sticks också. Hur skulle jag kunna veta?” Oj, som jag skrattade! Kan du tänka dig? En tistel! (*Hon skrattar godmodigt vid minnet.*)

DOTTERN. Och det är det lyckligaste minnet i hela ditt liv?

MODERN. Don efter person. Jag har inga lyckliga minnen. När jag var liten var vi fattiga, vi bodde i en by utan el, i ett hus med jordgolv. Mamma var alltid trött, hon jobbade som daglönare på kolchosen. Nån mormor hade jag inte, hon och morfar hade dött båda två i svälten efter kriget, innan jag föddes. Min styvfar var en bra människa. Rättare sagt så trodde jag länge att han var min far, men sen fick några vänliga själar för sig att avslöja att han inte var min riktiga. Han hade uppfostrat mig sen jag föddes, så för mig var han min far.

DOTTERN. Slog han dig?

MODERN. Naturligtvis inte! Han älskade mig som sin egen dotter. Men han dog sen. Han hamnade under en traktor i fyllan och villan. Han var inte den som spottade i glaset. Så sen hamnade jag på internat, och sen flyttade jag till Cherson, och där lärde jag känna din pappa. I tretton år stod jag ut med hans supande. Varje år släpade jag med mig honom till behandling, varje gång i hopp om att kunna bota honom. Sen kom skilsmässan, perestrojkan och Sovjetunionens kollaps. Jag fick stå och

sälja på torget för att överleva. Sen flyttade jag hit, till fabriken här… Jag träffade Peter, han tyckte att vi skulle gifta oss. Jag älskade honom inte men gick med på att gifta mig för att kunna stanna kvar. Vad har jag kvar i Ukraina, tänkte jag. I tjugo år levde vi ihop. Sen dog han, och jag var ensam kvar i ett främmande land. Jag sörjde så att jag ville yla. Säg till om du ser nån lycka nånstans.

DOTTERN. Varför skaffade du mig om du var så olycklig själv?

MODERN. För att jag var ung och dum. Jag var inte mer än tjugo. Jag begrep ingenting.

DOTTERN. Medan jag för min del bestämde mig för att vara klok och inte skaffa några barn alls. Jag är en egoist. Jag bestämde mig för att leva för min egen skull.

Mor och dotter sitter kvar på sängen, ingen säger något.

MODERN (*nickar mot spegeln*). Hursomhelst så är ränderna fortfarande kvar.

Moderns andra dröm

Dottern sitter framför modern. Hon är fortfarande bara en liten flicka. Modern matar henne med gröt med en sked. Dottern vänder sig bort och vill inte äta. Då börjar modern slå skeden i huvudet på henne, samtidigt som hon för varje slag säger:

– En sked för mormor… (pang!)

– En sked för morfar… (pang!)

– En sked för mamma… (pang!)

– En sked för pappa… (pang!)

Plötsligt börjar dottern växa. Snart är hon större än modern. Hon täcks av päls och förvandlas till en apa. Apdottern binder modern genom att knyta ihop blusens ärmar bakom hennes rygg, så som man gör på sinnessjukhus. Apdottern har en stor flaska med mjölk i händerna. Dottern börjar mata modern med mjölkflaskan.

Mjölken fortsätter att rinna medan modern sätter i halsen och börjar hosta.

Hon försöker slita sig lös. Utanför fönstret hör man ljudet av ett flygplan, som klipps av av en explosion (eller kanske är det åska). Ljuset slocknar.

Scen 9

Dottern och vännen i ett nytt videosamtal.

DOTTERN. Hon har gått till sjukhuset, så nu blir hon borta ett tag.

VÄNNEN. Vad är det för del på henne?

DOTTERN. Nån sorts arytmi eller nåt, jag lyssnade inte så noga.

VÄNNEN. Pysen, du är ju helt känslolös. Fullkomligt. *Me like*.

DOTTERN. Känslolös kan du själv vara.

VÄNNEN. Kanske det, men det är en helt annan femma. Nå, när kommer du hit?

DOTTERN. När kriget tar slut har jag ju sagt.

VÄNNEN. Min älskade, är du inte sugen på lite äventyr? Va? På att känna adrenalinkicken när man hör explosionerna? På att balansera på kanten av stupet? Raketer… drönare… krigsromantik!

DOTTERN. Nej, jag är inte sugen på några äventyr. Jag fick nog av den där krigsromantiken hemma i Cherson. Jag har klena nerver.

VÄNNEN. Dom ska vi nog bota. Jag har grejer här… Olika slags preparat. Både för nerverna och för allt möjligt.

DOTTERN. Som vad då, lsd?

VÄNNEN. Aha, är det lsd du vill ha! Det kan vi ordna! Allt går att ordna. Bara du kommer hit. Jag längtar så efter att få hålla om dig, kyssa dig… Vara nära dig. Kommer du ihåg, som den där nyårsnatten i Cherson?

DOTTERN. Det är vår enda natt tillsammans.

VÄNNEN. Om jag hade vetat att det skulle bli krig hade jag aldrig i livet åkt ifrån dig. Men dom hade kirrat ett jobb åt mig i Kyjiv precis då. Hur skulle jag veta att du bara skulle pipa iväg över gränsen med en gång.

DOTTERN. Och jag för min del har ångrat att jag pep iväg för länge sen. Jag hade helt glömt bort hur det är att leva ihop med mamma.

VÄNNEN. Det fattar jag. Jag hade inte pallat två dar med min. Kom hit vetja!

DOTTERN. Okej, anta att jag kommer. Anta att vi flyttar ihop. Beskriv för mig hur en typisk dag ser ut för oss.

VÄNNEN. Tja, det är en helt vanlig dag. Jag traskar till jobbet på morgonen. Du gör vad du vill. Ligger och sover kanske, eller hänger med nån väninna om du hellre gör det. Det enda jag bryr mig om är att det ska stå borsjtj på bordet när jag kommer hem igen.

DOTTERN. Jag hatar att laga mat.

VÄNNEN. Hur då hatar att laga mat? Det var inte det vi kom överens om. Nej du pyret, det här kommer inte att hålla i längden!

DOTTERN. Bra, det gör allt så mycket enklare. Då är det lika bra att jag inte kommer alls.

VÄNNEN. Men älsklingen min, får man inte ens skämta längre? I så fall lagar jag helt enkelt mat själv. Jag kan laga allt möjligt, både borsjtj och potatismos med färsbiffar. Inga problem. Men det är en annan grej jag undrar: anta att jag kommer hem från jobbet och vill relaxa lite. Ta en joint och sådär. Vad säger du då?

DOTTERN. Det är ditt problem förstås. Men vad ska jag göra sen medan du ligger där helt knockad?

VÄNNEN. Jag vet, du kan ju röka på tillsammans med mig! Jag har inga invändningar.

DOTTERN. Du vet att det där inte är nåt för mig.

VÄNNEN. Så vad ska vi då hitta på. Vi får väl skaffa fram nåt annat till dig helt enkelt, svampar till exempel. Det finns såna svampar nu som gör så att kroppen blir helt… som gummi liksom.

DOTTERN. Jag behöver ingen gummikropp. Jag behöver nånting som får mig att må bra. Bättre än nu. Om du visste hur trött jag är på allt det här! Hela mitt liv har gått i spillror. Och jag har alltid ont, än här, än där. Och allt känns så becksvart, jag orkar inte med nånting.

VÄNNEN. Men det är ju det jag säger, kom hit! Så ska jag fixa heroin till dig, då kommer du att må bättre!

DOTTERN. Tack men nej tack. Jag har inga planer på att bli narkoman på min ålders höst.

VÄNNEN. Helt rätt, jag gillar din attityd! Jag för min del är bortom all räddning. Men du, du vet vad du gör! Du är min gudinna. Snygg och smart, oh boy! Jag avgudar dig, pyret. Jag väntar på dig.

DOTTERN. Det hade varit bättre om du tog dig ut ur Ukraina på nåt vis. Så kunde vi åka till nånstans i Europa tillsammans. Till Portugal, till exempel. Eller Spanien. Och bo i ett litet vitt hus nere vid havet.

VÄNNEN (*gnolar på Nautilus Pompilus' låt "Vi ska bo tillsammans i en liten hydda…*"). Jag hade så gärna dragit nånstans med dig, min kära. Om så till världens ände, det är bara det att jag inte kommer att bli utsläppt. Fast här finns det förresten en intressant faktor. Odjuren.

DOTTERN. Odjuren?

VÄNNEN. Ja, det är bara jag som kallar dom så alltså, jag lärde känna dom i fängelset. Dom är inte människor. Utan odjur. Kort sagt, nu säger dom att dom är beredda att hjälpa mig att ta mig över till fritt land. Över gränsen alltså. Det är bara det att jag är lite pank just nu.

DOTTERN. Hur mycket behöver du?

VÄNNEN. Mycket, kära du, mycket. Mer än jag har. På sista tiden har det ärligt talat varit lite si och så med finanserna. Jag är ju arbetslös för tillfället.

DOTTERN. Vad då arbetslös? Du sa ju att du har jobb på ett bygge?

VÄNNEN. Det var sant så länge det varade. Först tog dom mig utan dokument och så. Men sen bestämde dom sig för att kolla upp mig, kan du tänka dig, det finns en sån där app där man bara kan slå in namn och efternamn och så får dom veta allt om en… Och jag har ju två åtal hängande över mig. Förundersökningarna pågår fortfarande. Så då bad dom mig att packa mig iväg.

DOTTERN. Varför har du inte berättat för mig?

VÄNNEN. Jag ville inte göra dig ledsen, pyret, du har det tufft nog som det är. Jag fixar nåt. Fast ärligt talat är jag så helvetes trött på det här. Förlåt att jag svär. Om jag inte hittar nåt sätt att betala hyran den här månaden kommer jag att få sova på gatan. Ibland tänker jag att det bästa kanske hade varit att ge fan i allt och ta en överdos bara, så man slipper den här skiten. Inga bekymmer mer.

DOTTERN. Och jag då? Och vårt lilla vita hus vid havet då?

VÄNNEN. Vad jag inte begriper, pyret, är vad i helvete du ska med mig till. Ärligt talat. Du som är så snygg och smart! Jag avgudar dig. Jag är kär som en tonåring! Så vad i hela helvetet ska du med mig till, va?

DOTTERN. Det förstår inte jag heller. Men av någon anledning behöver jag dig. Kanske behöver jag bara nån som säger såna saker som du till mig.

VÄNNEN. Du är ju knäpp, pyret. Riktigt jävla knäpp. Men jag är förlorad. Du borde hålla dig borta från mig.

DOTTERN. Vänta lite. Allt ordnar sig. Kanske kan jag ordna fram pengar.

VÄNNEN. Pyret, du är bäst. Jag älskar dig.

Vännens dröm

Jag brukar inte drömma någonting. Men om jag någon gång drömmer något så är det alltid att jag tar en sil. Och så drömmer jag att jag tänder av.

Scen 10

Mor och dotter är i rummet. Modern sitter på sängen, teven är påslagen. På rutan går nyheterna, men ljudet är av.

Dottern håller på att packa sin resväska vid garderoben.

MODERN. Du var en så snäll flicka när du var liten! Tyst och lydig och rejäl. Du använde aldrig fula ord. Utan satt där i nåt hörn med dina böcker. Jag drömde om vilket stöd du skulle bli för mig när du blev stor.

DOTTERN. Men jag växte upp och blev en egoist. Sånt händer.

MODERN. När du var liten brukade du säga: ”Mamma, jag älskar dig såhäääär mycket!” Och så visade du med armarna. (*Hon visar.*) ”Såhäääär mycket!” Och nu tänker du överge din egen mor. (*Dottern fortsätter att packa utan ett ord.*) Och vart hade du tänkt ta vägen? Vart tänker du åka?

DOTTERN. Jag har inte bestämt mig än. Kanske Tyskland. Kanske Finland. Kanske Norge. Jag vill bara ha väskan packad och klar omifallatt.

MODERN. Norge är kallt, du har klena njurar.

DOTTERN. Än sen, det går att bota.

MODERN. Polarnatten är nio månader lång, det är därför alla norrmän är deprimerade. Det har dom sagt på teve. Dom är så deprimerade att dom dricker vodka hela vintern och sen hoppar dom ut genom sina fönster.

DOTTERN. Än sen, då kommer jag också att hoppa ut genom nåt fönster.

MODERN. Dumheter! Vart ska du nånstans? Vad hade du tänkt göra där helt ensam? Här är det lugnt och varmt.

DOTTERN. Jag kanske också åker nånstans där det är varmt. Amerika, Miami! Jag har en väninna där. Som jag har lärt känna på nätet. Hon har lovat att hjälpa mig med visum.

MODERN. Amerika! Det är ju världens ände! Tänker du verkligen åka din väg och lämna din gamla mor helt ensam? Du är verkligen en egoist! Jag är inte ung längre, jag har problem med hjärtat och för högt blodtryck. Jag kan få en stroke när som helst. Jag kommer att trilla ihop och ligga här helt ensam och dö, tro inte att grannarna bryr sig.

DOTTERN. Du får väl ringa en ambulans.

MODERN. Jag som har fött dig och uppfostrat dig! Jag som flyttade hit för din skull för att tjäna pengar så att du skulle kunna bo i en egen lägenhet hemma i Cherson. Jag som har plågats hela mitt liv i ett främmande land och skickat alla pengar till dig. Hur skulle du ha klarat dig på din bibliotekarielön? Jag stod ut med den här Peter. Allt för din skull! Och det här är tacken! Nu har jag ingen som kommer att hämta så mycket som ett glas vatten åt mig på min ålders höst!

DOTTERN. Vad ska jag göra åt det? Jag har inga barn alls, så ingen kommer att komma med vatten till mig heller. Vet du vad jag har bestämt mig för? Att när jag blir gammal på riktigt, då hänger jag mig. (*Modern blir så perplex att hon inte ens säger något.*) Så slipper jag plågas. Nån pension kommer jag knappast att ha, och jag har ingen som kommer att ta hand om mig. Jag har bara en utväg kvar. Vad tycker du, låter det som en bra idé? Varför säger du inget?

MODERN. Hur ska jag… Hur ska du… Hur kan du över huvud taget säga nåt sånt till din egen mor?

DOTTERN. Bekymra dig inte för det du, för du kommer hur som helst att vara död vid det laget. Först ska jag begrava dig.

MODERN. Åh… Jag känner mig… inte så bra… (*Hon tar sig för hjärtat.*)

DOTTERN (*likgiltigt*). Ska jag hämta lite vatten? Dina tabletter?

MODERN. Lite vatten…

Dottern kommer med ett glas vatten till modern.

DOTTERN. Där ser du, du har visst nån som kommer med vatten till dig. Det kommer inte jag att ha.

MODERN. Det skulle du ha tänkt på förr! Är det kanske mitt fel att du varken har man eller barn!

DOTTERN. Är det någons fel? Det tänker jag på hela tiden, varför blev allt som det blev? Vems fel är det egentligen?

MODERN. Nuförtiden är det på modet att anklaga sin mor för allt. Det är i alla fall vad psykologerna predikar. Du borde ta ansvar för ditt liv själv!

DOTTERN. Psykologerna predikar att allt beror på ens barndom. Det är svårt att växa upp och bli lycklig i ett alkoholisthem.

MODERN. Men det var ju för din skull jag stannade kvar hos honom! Så att du skulle ha en far! Jag hade levt hela mitt liv utan far, det skulle du iallafall slippa.

DOTTERN. Jag drömde om att ni skulle skilja er. Jag försökte övertala dig.

MODERN. Jag skulle ha skilt mig från honom tidigare, det är sant. Jag skulle inte ha dragit ut på det i tretton år.

DOTTERN. Jag drömde om hur vi skulle bo tillsammans bara du och jag efter skilsmässan. Hur lugnt och skönt vi skulle ha det. Jag var så glad när du ansökte om skilsmässa! Och sen kom du hem med en gång med den där… med det där…

MODERN. Det där pervot.

DOTTERN. Som du tvingade mig att kalla för pappa.

MODERN. Jag ville bara ditt bästa. Jag kunde ju inte veta att han var… sån. Du borde ha berättat för mig med en gång.

DOTTERN. Jag var tretton år gammal! Och jag såg hur du avgudade honom. Du var förälskad i honom. Om jag hade erkänt för dig hade det krossat ditt hjärta. Jag uppfattade mig som din rival. Som rival till min egen mor!

MODERN. Dumheter. Du var fortfarande bara ett barn. Om jag hade polisanmält honom där och då hade han åkt i fängelse.

DOTTERN. Du sa att det var han som försörjde oss. Att utan honom var det ute med oss, vi skulle svälta ihjäl.

MODERN. Sa jag verkligen det…? Det måste det ha varit han som slog i mig. Det var som om jag inte var mig själv, som om han hade förvridit huvudet på mig helt. Vart han än gick var jag tvungen att följa med, han lät mig inte vara ensam med dig för ett ögonblick. Han var visst rädd att du skulle

berätta. Och han sa så hemska saker om dig till mig. Att du var lat, att du måste hjälpa till mera där hemma. Att du måste lära dig att arbeta.

DOTTERN. Själv lärde han mig helt andra saker. På nätterna, när du jobbade nattskift på fabriken.

MODERN. Det visste jag ju ingenting om!

DOTTERN. Ibland fick jag för mig att du visste om alltihop. Att du *lät* honom göra allt det där med mig. Bara han inte övergav dig.

MODERN. Jag visste inget, ingenting. Bara en enda gång hände det att jag kom in i sovrummet och såg att han satt och höll om dig. Efteråt sa han att du hade gråtit och att han hade försökt trösta dig… Jag trodde på honom!

DOTTERN. Jag ville ta livet av mig. Jag samlade på tabletter. Jag stod i timmar uppe på taket och ville hoppa. Varje gång jag gick över en gata tänkte jag på vilken bil jag skulle kasta mig framför. Men jag gjorde det aldrig.

MODERN. På den tiden visste jag inte ens att såna saker förekom, vi levde ju i Sovjetunionen, där pratades det aldrig om sånt. Och det där pervot verkade så snäll först. Han varken drack eller rökte, höll på med gymnastik. Och vem ville ha mig efter skilsmässan och med en unge på halsen?

DOTTERN. Det var jag som var den enda anledningen till att han gifte sig med dig. Att han fick veta att du hade en tonårsdotter. Alltihop började redan dan efter att ni blev ihop.

MODERN. Varför sa du ingenting till mig?

DOTTERN. En gång försökte jag. Vi höll på att städa. Naturligtvis, vad annars, vi höll ju alltid på att städa! Jag svabbade golvet. Och du började tjata igen om hur lat jag var som svabbade golven istället för att knäskura dem. Som han hade sagt att jag skulle. Och då sa jag att jag hatade honom. Du frågade inte varför. Du slog mig bara i ansiktet, minns du? Så att jag fick näsblod. Och sen fortsatte jag att tvätta golven, men nu på knä, och samtidigt som jag skrubbade bort blodet som droppade… Minns du?

MODERN. Förlåt mig, förlåt!

Modern går fram till dottern och försöker ge henne en kram, men dottern sliter sig lös och drar sig undan.

DOTTERN. Jag har förlåtit dig för länge sen. Men dom där två åren… När jag levde i det där helvetet… Dom där två åren gick inte spårlöst förbi. Jag trodde att jag hade glömt bort alltihop, att det tog slut när han dog. Att jag kunde skaka av mig det som en katt och glatt gå vidare i livet. Men det gick inte. Hela tiden kände jag mig smutsig. Jag var inte lika mycket värd som andra. För jag *var* inte som alla andra. Det kändes som om en normal man aldrig skulle titta efter mig ens. Jag var hunsad och förskrämd. Jag drömde om lugn och ro, därför valde jag att arbeta på bibliotek. Och nån familj… Nej, nån familj fick jag aldrig.

MODERN. Andra skaffar familj fast dom har varit med om både det ena och andra. Det finns folk som har råkat ännu värre ut än du.

DOTTERN. Vet du vad, jag läste om ett annat experiment också i den där boken. Dom delade in apungarna i två grupper. Den första gruppen fick leva tillsammans med sin flock, den andra för sig själv, i burar på ett zoo nånstans. När ungarna i den första gruppen blev stora hade dom lätt att hitta partners bland dom andra aporna, dom fick normala liv. Medan ungarna i den andra gruppen aldrig förstod hur man skaffar en partner. Dom försökte ha sex med handdukar, med nallebjörnar, med hundar… Alltihop för att dom inte hade haft några goda förebilder. Dom hade aldrig haft nån som kunde lära dom. Så var det för mig också. Jag hade inte haft nån vettig förebild. Först en alkis till far, sen en pedofil till styvfar… Så därför har jag hela mitt liv försökt inleda förhållanden med olämpliga objekt. Med förnuftet förstår jag att jag beter mig helt bakvänt, men hur jag ska bete mig istället, det vet jag inte. Jag får aldrig till det på något annat sätt.

MODERN. Så då är det alltså mitt fel ändå. Det är jag som har fördärvat ditt liv.

DOTTERN. Nej, mamma, det är inte ditt fel. Det är hans fel. Deras. Eller kanske ingens.

Det blir tyst. Modern går på nytt fram till dottern och försöker ge henne en kram. Den här gången drar sig dottern inte undan, men hon gör inte heller någon ansats att besvara kramen. Hon bara står där som förlamad, orörlig i moderns famn. Modern drar sig tillbaka.

MODERN. Vet du vad, Peter lämnade lite pengar efter sig… Och så har jag lagt undan lite av min pension. Jag tycker vi säljer den här lägenheten och så köper vi ett litet vitt hus vid havet! Varför ska du åka nånstans? Vi ska bo tillsammans, du och jag.

DOTTERN. Har Peter efterlämnat pengar till dig…? Var har du dem någonstans? För du har väl inget bankkonto?

MODERN. Jag litar inte på banker. Dom som hade pengar insatta på bank i Sovjetunionen blev av med alltihop. Nej, pengarna förvarar har jag på ett säkrare ställe. Här, under madrassen.

DOTTERN. Det gör du helt rätt i. Jag litar inte heller på banker. Kom så sätter vi oss och kollar på någon teveserie och dricker te.

MODERN. Jag ska bara steka några plättar till teet först!

Scen 11

Dottern är ensam i lägenheten, hon lyssnar på ett röstmeddelande på telefonen.

VÄNNEN. Pyret, jag har fått dina pengar, allt är okej, tack! Du har räddat mig. Du är min gudinna! Jag ska betala tillbaka alltihop så fort jag kommer. Fast tyvärr kan jag inte komma prick nu, vi får vänta ett litet tag till. Jag blev tvungen att ge dina pengar till några polare, jag hade ju skulder, pyret. Så nu står jag på bar backe igen. Men jag ska betala tillbaka alltihop, tro inget annat. Oroa dig inte. Dom har lovat att kirra ett jobb här åt mig, om allt klaffar kommer vi att bada i choklad. Du kommer att få både ditt lilla vita hus vid havet och allt du kan behöva till det! Allt kommer att bli tipptopp, pyret. Puss och kram över hela dig… Och jag är inte rädd för att säga det rakt ut, jag älskar dig.

Dottern går fram till spegeln. Betraktar sig själv i den. Sedan ger hon sig själv en örfil så hårt hon kan. Sedan börjar hon puckla på sig själv med knytnävarna, så hårt hon kan, över kroppen, benen, magen, huvudet.

En dröm som dröms av någon. Final

Ett litet vitt hus vid havet. Starkt solljus, man hör vågskvalp.

Utanför huset står ett rottingbord och några solstolar.

Modern, dottern och vännen bär vita vackra sommarkläder och solhattar. Dom är omgivna av blommande tistelsnår. Vännen dansar i tur och ordning med modern och dottern till tonerna av Leonard Cohens ”Dance Me to the End of Love”.

DOTTERN. Jag har försökt hitta ett lyckligt barndomsminne. Jag ville verkligen komma på ett, jag lovar. Men det gick inte. Det enda jag minns är att jag vaknade en morgon och mamma var borta. Jag väntade och väntade, men hon kom inte. Och då förstod jag att hon säkert hade blivit överkörd av en bil. Eller en buss. Kort sagt, att mamma hade råkat ut för nånting hemskt, för annars hade hon ju kommit. Att mamma var död. Och jag grät och grät och grät… Och då hörde jag hur nycklarna vreds om i ytterdörren. Jag torkade tårarna för att hon inte skulle märka något. Så att hon aldrig skulle ana att jag hade gråtit för hennes skull. Och sen gick jag ut till henne som om ingenting hade hänt: Hej, mamma!

VÄNNEN. Jag minns en gång på vintern i Cherson, det var kväll och jag drev runt och letade efter nånstans att skjuta upp. Och precis då får jag syn på ett bibliotek, ljuset är tänt. Jag går in, och där sitter hon. Denna kultiverade dam. Denna späda varelse. ”Ska jag ställa ut ett lånekort åt er?” frågar hon. ”Gärna det”, svarar jag, ”jag ska bara leta fatt i nån bok åt mig först.” Och så slinker jag in bakom några hyllor och skjuter upp. Det var bara vi två på hela biblioteket. Efteråt fick jag lust att slänga käft lite, så vi pratade om ditten och datten. Vi hade ett riktigt samtal! Efter det brukade jag kika in till henne ibland på kvällarna. Jag var förälskad som en tonåring. Hon var ljusstrålen i mitt liv. Halmstrået som hindrade mig från att sjunka till botten.

MODERN. Det underligaste med att bli gammal är att man inte känner av det alls inuti sitt huvud. Inombords känner jag mig som en artonårig flicka. Men i spegeln ser jag ut som en gammal gumma. Jag vet inte varför, men på sista tiden tänker jag ofta tillbaka på min barndom. Jag var ett ensambarn. Växte upp utan syskon. Jag kände mig ensam också. Mamma var sträng, aldrig ett vänligt ord. Så jag drömde om att när jag blev stor, då skulle jag få en dotter, och hon skulle älska mig. För när man har ett barn, då kommer det alltid att älska en, bara sådär, av sig självt, det vet ju alla. Jag vet inte vad jag skulle ha tagit mig till om jag inte hade haft henne, min lilla doter.

Dottern går fram till modern.

DOTTERN. Mamma, kära lilla mamma, jag älskar dig jättemycket. (*Hon kramar om modern.*)

MODERN. Och jag älskar dig jättemycket, min kära lilla dotter.

Vännen går fram till dottern och ger henne en bukett tistlar och en kram.

VÄNNEN. Jag älskar dig, pyret. Dom här är till dig.

Dottern kramar honom tillbaka.

DOTTERN. Och jag älskar dig. Tack, dom är hemskt vackra!

Alla tre förklarar varandra sin kärlek. De håller om varandra. På nytt hörs Leonard Cohen, ljuset slocknar och i mörkret hör man ”Jag älskar dig!” i olika stämmor. Sedan tystnar rösterna.

Vi förstår att den som drömde har vaknat, drömmen är slut.

2024